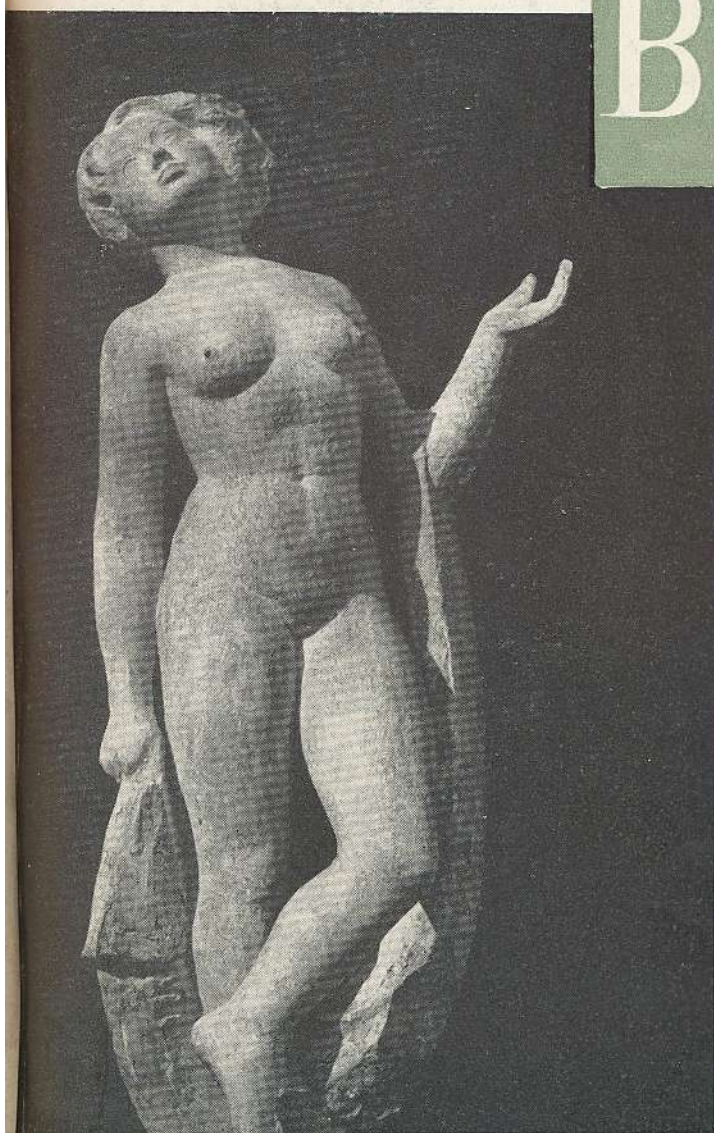

L I T E R A T U R A · A R T S · I N F O R M A C I O

PONT
BLAU

Nº 29

M A R Ç
1 9 5 5

S U M A R I

	Pàgs.
<i>Escultura</i> , de CLAUDI TARRAGÓ	Portada
<i>Editorial</i>	73
<i>En la mort d'un poeta. J. Gimeno-Navarro</i> , per RAFAEL TASIS	74
<i>Tres poemes</i> , per J. GIMENO-NAVARRO	77
<i>El miracle de la Verge del Remei</i> , per ODÓ HURTADO	78
<i>Un tresor</i> , per JOSÉ LOUREIRO BOTAS	81
<i>Himne</i> , per MANUEL DE SEABRA	84
<i>A voz do mar</i> , per ANTONI RIBERA	85
<i>Contistes catalans en portuguès</i> , per JOAN FUSTER	86
<i>Un sol origen i un sol destí</i> , per ANGELÍ CASTANYER	90
<i>La Mare de Déu del Port</i> , per AGUSTÍ CABRUJA	92

INFORMACIÓ

LLETRES

<i>Comentaris a "El Pelegrí Apassionat"</i> , per ANTONI GILABERT	93
<i>Recensions</i> , per J. F.	97

ARTS PLÀSTIQUES

<i>L'escultor Claudi Tarragó</i> , per DOMÈNEC GUANSÉ	98
---	----

DIVERSES

<i>Homenatge a la Llengua Catalana</i> , per J. S. V.	100
<i>Aplec de catalans</i>	101
<i>Homenatge a la Massa Coral</i> , per A. P. S. L.	102
<i>Cal dir la veritat als joves</i>	105
<i>Noticiari</i>	106

Subscripció: Mèxic, un any	30.00 pesos mex.
Fora de Mèxic	3.00 Dls.
Un número	3.50 pesos mex.

CONTISTES CATALANS EN PORTUGUÈS

Per JOAN FUSTER

“LA VIDA és breu e l’art se mostra llonga”, traduïa el nostre vell i tristíssim poeta. Avui més que mai, l’art — qualsevol art i, naturalment, en tant que successió d’obres realitzades a través del temps — “se mostra llonga”, és a dir, extensa. I més que mai, també, l’home d’avui dia sent la brevetat dels seus lleures. Per això sens dubte la nostra és una època d’antologies. Ben cert que l’antologia pot tenir, per part de qui la fa, una altra justificació. Però per part dels que la *consumeixen*, per part del públic lector no especialitzat, l’antologia representa, o ha de representar, primordialment, la solució d’aquell dilema. El lector busca, i vol trobar, que l’antologia li concilie el fet de disposar de poc temps per a llegir i el fet que la producció d’una rama literària siga en realitat inassequible per la seua abundància i per la seua dispersió. L’antologia el proveeix, en un sol llibre, d’allò que de més significatiu s’ha creat en una província de la literatura. Un sol llibre — antologia — ens eximirà de moltes lectures secundàries o ens en facilitarà algunes d’importants que, d’altra manera, no tindríem al nostre abast. És clar que això suposa, com a contrapartida, més d’un perill inquietant: però ben mirat, i tractant-se del lector corrent, de l’home sense pretensions però amb pressa, el cas no em sembla massa greu.

Si allò que s’intenta és posar aquest lector corrent en contacte amb una literatura estrangera, l’antologia demana un tipus especial de responsabilitat en el seu autor. El criteri *informatiu* ha de prevaler sobre qualsevol altre criteri: sobre qualsevol criteri que tinga per base *predominant* un punt de vista recolzat en sistemes més o menys sòlids de preferència estètiques. No

cal filar molt prim perquè se’ns faça evident que la distinció, o l’oposició, entre el criteri informatiu o objectiu

i el criteri estètic, en la confecció d’antologies, és més aparent que real. Difícilment es trobarà un antòleg que siga objectiu: des del moment que la seua labor implica una tria, aqueixa tria obeeirà a unes conviccions estètiques a partir de les quals es farà el judici. Només s’hi podria parlar d’una tendència cap a l’objectivitat: en definitiva, tota abstenció que l’antòleg s’impose, respecte del discerniment personal, haurà d’ésser suplida amb l’assentiment al to general de les preferències consagrades per una valoració majoritària de la crítica. Quant als criteris estètics, si l’antologia va més enllà de l’espai literari d’una escola o d’un moviment, l’antòleg ha de concedir-hi un marge a l’historicisme. Quin siga aquest marge i quina la llibertat d’interpretar-lo, ja són qüestions a part. (Els tipus informatiu i estètic no esgoten les possibilitats d’antologitzar un gènere literari — puix que ens referíem a antologies de gèneres literaris —, però no és ara l’ocasió de parlar-ne.)

Atenent, doncs, un criteri informatiu, Antoni Ribera ha preparat una antologia de contistes catalans, destinada al públic de llengua portuguesa: *Os melhores contos catalães*, que, en traducció de Manuel de Seabra, ha publicat, a mitjans de 1954, Portugália Editora, de Lisboa, dins la seua col·lecció *Antologias universais*. Ribera inicia el recull amb Verdaguer i el tanca amb Salvador Espriu. Entre aquestes dues figures singulars, intercala texts de Narcís Oller, Raimon Casellas, Joaquim Ruyra, Àngel Ruiz i Pablo, Prudenci Bertrana, Marià Vayreda, Víctor Català, Josep Pous i Pagès, Joan Sacs, Ramon Reventós, Ernest

Martínez Ferrando, Miquel Llor, Josep Pla, Maurici Serrahima, Vicenç Riera Llorca, Anna Murià, Rafael Tasis, Agustí Bartra, Josep Sol, Mercè Rodoreda, Manuel Cruells i Pere Calders. Són, quasi tots ells, noms ben representatius del conte català modern, en el seu desenvolupament històric o en el seu conreu actual. Antoni Ribera, però, no s'oblida de consignar les exclusions que els límits materials del llibre li han imposat: Santiago Rusiñol, Gabriel Maura, Josep Carner, Diego Ruiz, Carles Riba, Agustí Esclasans, Joan Oliver, Millàs-Raurell, C. A. Jordana, Cèlia Sunyol, Joan Santamaria i Maria Aurèlia Capmany. Es podria discutir si algun dels autors relegats té o no més títols — més mèrits — que alguns dels escollits, per a figurar en la selecció. O bé si entre aquests últims n'hi ha — pensem, per exemple, en el cas Pla — qui, amb un prestigi fort en altres modalitats literàries, en té menys com a contista. I encara, cabria indicar algunes absències, que bé podien haver-se evitat, almenys en una menció: Plana, Duran Reynals, Corominas — per citar només escriptors ja morts —. Tot això són pecats normals, i venials, de les antologies. Siga com siga, la tria de Ribera realitza la finalitat que s'havia proposat: donar al lector de llengua portuguesa una visió panoràmica del conte català de la Renaixença ençà. Visió, com diu el mateix autor, "forçosament esquemàtica", però útil i comprensiva de les màximes aportacions, en qualitat i signe, de la nostra contística moderna, fins a l'any 1953. (Posteriorment s'han publicat els prodigiosos *Mites*, de Jordi Sarsanedas.)

El conte és, després de la poesia, la modalitat literària que un major grau de maduresa ha aconseguit entre nosaltres. Hi ha hagut una evolució regular, un procés de creixement, amb continuïtat i eficàcia, i això ha permès que, sense la participació de cap personalitat genial — cap el geni en el conte? —, la contística catalana s'haja pogut situar en el mateix rang que la de les més segures literatures europees. Les lletres catalanes, açò és ben sabut, van haver de fer-se, o de refer-se radicalment, a partir del mil vuit-cents cinquanta i tants: havien

de recuperar el temps perdut, sobrepassar el buit que hi deixaren tres segles i mig de decadència absoluta. La nostra parla ha tingut la sort de comptar amb un seguit de personalitats excepcionals. El conte, en canvi, ha aprofitat d'una manera menys esclatant, però de resultats tan positius com els de la poesia, certes virtuts racials, unes clares disposicions socials, les millors influències estranyes i la insistent vocació d'un gran nombre d'escriptors. Si la novel·la catalana no *pesa* com a gènere — encara que tinguem una dotzena de títols d'una validesa innegable —, el conte pot ésser cotitzat alhora per les obres individuals i pel conjunt. Una antologia de contistes catalans serà, sempre, una digna representació del nostre cos literari, nodrida sense haver de fer concessions, mantinguda en un nivell excel·lent i amb tots els matisos i totes les energies d'un organisme complex i prometedor. Terra i hòmens, passions i voluntat, ànima i sang, escorça i ànsia: la vida sencera de la humanitat catalana ha trobat en el conte una expressió precisa i venturosa, i encara hi han tingut lloc la fantasia i l'exotisme. Un segle de contística dóna fe de vida literària de nosaltres i ens retrata davant el món.

Només per aquestes últimes raons, ja mereix elogi l'obra comuna d'Antoni Ribera i de Manuel de Seabra, adreçada al públic portuguès. Però, a més a més, convé aturar-se per un instant en una altra significació que té, dins un ordre de coses distint. Pense en el mateix fet de la traducció, de l'exportació literària. La literatura catalana, ho hem de dir sense modèsties impropriedats, és ben poc coneguda de fronteres enfora — i de fronteres endins! — en proporció al seu interès intrínsec. És, efectivament, un mal que solen patir, per regla general, les literatures dels països petits. En el nostre cas, però, està agreujat per una sèrie de circumstàncies òbvies, que ni cal al·ludir ací. Precisament per això s'hauria de realitzar un esforç, tan intens i decidit com siga necessari, per articular una eficaç propaganda cultural de cara a l'exterior, que tindria sens dubte els seus bons resultats extraliteraris, també. Les dificultats no crec que són

insalvables. Veiem diàriament traduir-se als idiomes de gran circulació cultural — sobretot al francès — obres d'una mediocritat esgarrifosa, procedents de les literatures més obscures i allunyades. Poesia, contes i àdhuc novel·les, que per si soles tenen guanyada anticipadament una acollença positiva, en tenim de sobra. No és, doncs, problema de qualitat, sinó de difusió i de mitjans. Sembla que el catalanòfil que ara van sorgint a l'estranger només ens concedeixen un crèdit de curiositat arqueològica — o bé no hi ha ningú que tempte llur atenció amb la nostra literatura actual —. Em fa la impressió que algunes novel·les catalanes que s'han publicat en francès aquests darrers anys, han estat traduïdes a través de llur versió prèvia al castellà: no sé si m'enganye. Potser d'ençà de les antologies de Schneberger ens hem descuidat — o ens han descuidat, o descurat — massa en aquest assumpte.

El llibre d'Antoni Ribera, demés de posar una primera pedra per al camí que tant ens urgeix, ve a reprendre les relacions culturals entre els dos pobles perifèrics i paral·lels de la Península. Ribera continua, així, una tra-

dició familiar. El seu pare, Ignasi de L. Ribera-Rovira, fou un intel·ligent lusitanòfil, a qui devem notables estudis sobre les lletres i les arts a Portugal, i diverses traduccions de poetes i prosistes del país germà. Antoni Ribera ha tingut en la seua tasca un col·laborador exemplar: Manuel de Seabra. No és, aquesta antologia, la primera mostra literària de l'entusiasme de l'escriptor portuguès per les nostres coses. En la revista *Neo* havia publicat algunes traduccions de poemes catalans, i fins i tot n'havia dedicat un número monogràfic a la nostra literatura. Ribera i Seabra, doncs, eren dos noms que podien garantir, com cap més, una obra que es titulàs *Os melhores contos catalães*. En ells dos coincideixen subtils condicions afectives i intel·lectuals, de la conjunció de les quals havia de sortir aquell llibre. Perquè, analitzada a fons la qüestió, es tracta d'alguna cosa més, potser més important i tot, que una antologia i una traducció: es tracta d'un lligam inicial, de restablir una amistat de profundes possibilitats polítiques, d'acostar-nos, en fi, catalans i portuguesos, en la mútua coneixença d'esperit i d'ambicions.

